

Preek 03-09-2023; ds. Robert Stigter.

Lezing: Jozua 6

Leerlingen van Jezus, gasten met ons,

*"²¹**Ze namen de stad** in en doodden alles wat erin was, zowel mannen als vrouwen, zowel kinderen als oude mensen, zowel runderen als schapen en ezels."*

En dat gebeurt in naam van God. Omdat God zelf het zo bedoeld heeft. God heeft het land al beloofd aan Abraham en zijn nakomelingen, dat lees je in Genesis 15. En Hij heeft Israël in de tijd van Mozes de opdracht gegeven om alle volken die in het beloofde land wonen te doden.

Deuteronomium

7:

*"¹**Straks zal de HEER**, uw God, u naar het land brengen dat u in bezit zult nemen en veel volken voor u op de vlucht jagen: de Hethieten, de Girgasiëten, de Amoriëten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chiwviëten en de Jebusieten – zeven volken die groter en machtiger zijn dan u. ²Wanneer de HEER, uw God, u de overwinning op hen schenkt, moet u hen doden. U mag geen vredesverdrag met hen sluiten en hen niet sparen."*

Hele volken die moeten worden uitgeroeid. Dat kennen we van de Armeense genocide na de eerste wereldoorlog. Van de Shoah, de holocaust, de vernietiging van de Joden, door de Nazi's. We kennen het uit Rwanda. We kennen het uit Oekraïne, waar Poetin en zijn kompanen moordend huishouden. Volgens Patriarch Kiril 'in naam van God'.

Hoe kan het dat God opdracht geeft om volken uit te moorden? Dat botst toch met hoe we God kennen, vanuit de Bijbel? Denk aan het zesde gebod: 'gij zult niet doden'.

Bovendien: in de Bijbel is de rode lijn toch die van vrede. Jesaja profeteert over een leeuw en een lam die samen grazen, over zwaarden die worden omgesmeed tot ploegijzers. En Jezus zegt tegen Petrus, als Jezus wordt gearresteerd: doe je zwaard weg, want wie naar het zwaard grijpt, zal door het zwaard omkomen. En in de Bergrede zegt Jezus: gelukkig de vredestitelers.

God is toch een God van vrede?

Het makkelijkste is om deze bladzijden gewoon uit de Bijbel te knippen. Dan zeggen we: dit is niet door God geïnspireerd. Dit is propaganda, oorlogsverslaggeving van een volk dat zichzelf beter vindt dan andere volken. Zoals dat gebeurt in oorlogstijd. Zo ging het in de oudheid, en zo gaat het nog steeds. Zo deden wij dat vroeger ook in Nederland: Indonesië was van ons, we waren daar om beschaving en de ware religie te brengen. Daar kijken we nu ook met schaamte op terug. We maken excuses en zouden deze bladzijden liever uit de vaderlandse geschiedenis knippen.

Zo zouden we ook vanuit het nu kunnen zeggen dat die teksten over volken die moeten worden uitgeroeid, mensenwerk zijn, en niet geïnspireerd door God.

Maar als we zo met de Bijbel omgaan, ben ik bang dat we maar een heel dun Bijbeltje overhouden. Met alleen de teksten die wij nu mooi vinden. Daar hebben we niet zoveel meer aan.

Als we de Bijbel serieus nemen als Woord van God, zullen we ook door deze teksten heen moeten. We moeten op zoek naar een beter antwoord.

Ik kan wel wat nuancerende opmerkingen maken. Dat maar in drie steden de hele bevolking werd uitgemoord: Jericho, Ai en Hazor. En dat die steden een soort militaire forten waren. Dat er in andere Bijbelteksten staat dat inwoners moeten worden verdreven, in plaats van gedood. En dat die verdrijving ook geleidelijk ging, omdat het land anders zou worden overgenomen door wilde dieren. Dat er vaak sprake is van overdrijving, zoals wel vaker bij oorlogsverslaggeving toen en nu. Dat het uitmoorden van een stad die zich niet overgeeft aan een leger in de oudheid normaal was. Egyptenaren, Grieken, Romeinen: zij vonden dit een heel normale situatie.

Maar wij niet. Want wij staan aan de andere kant van de jaartelling. Wij weten van Jezus' woorden en daden. Wij weten van mensenrechten en oorlogsrecht dat op het fundament van Jezus is gebouwd. Dus met die nuanceringsen komen we er niet.

Wat we ook lezen in de Bijbel, is dat de volken in Kanaän in de macht waren van afgoden. Kijk maar hoe Deuteronomium 7 verder gaat:

*“³**Sta ook geen** huwelijksverbintenissen met hen toe; sta uw dochter niet af aan een van hun zonen en zoek bij hen geen vrouw voor uw eigen zoon. ⁴Want zij zouden uw kinderen ertoe verleiden de HEER ontrouw te worden en andere goden te dienen. Daarmee zou u zijn toorn over u afroepen en dat zou u meteen met de dood moeten bekopen. ⁵Nee, dít staat u te doen: u moet hun altaren slopen en hun gewijde stenen verbrijzelen, hun Asjerapalen omhakken en hun godenbeelden verbranden.”*

De Kanaänitische volken waren in de ban van de afgoden. Afgoderij wil zeggen dat je iets uit Gods goede schepping gaat aanbidden en boven de Schepper zet.

En afgoden zijn goede dienaren, maar slechte meesters.

Met geld als dienaar kun je mooie dingen doen, maar als geld over jou gaat heersen, ga je daar je zekerheid in zoeken, in plaats van te vertrouwen op God.

Met macht kun je goede dingen doen. Zorgen voor mensen, voor de schepping. Maar wie macht als het doel gaat zien, in plaats van het middel, gaat alleen voor eigen eer en belang, met rampzalige gevolgen.

Een telefoon is een mooi middel voor verbinding. Maar wat als je telefoon er voor zorgt dat je je niet meer kunt verbinden met degene die naast je zit in de bus of in de wachtkamer van de huisarts? Als je slaaf bent van je telefoon?

Van alle ellende die voortkwam uit het vereren van afgoden, was dit de ergste: Deuteronomium 12:31 **die volken hebben** voor hun goden alles gedaan wat de HEER verafschuwt; ze hebben zelfs hun zonen en dochters als offer voor hen verbrand.

En op een gegeven moment is de maat van de ongerechtigheid vol. God is zo boos over al het onrecht, dat Hij besluit zijn oordeel niet langer uit te stellen en de inwoners van het land te doden of te verdrijven. Dat is wat de Bijbel hierover vertelt.

En daarmee hebben we denk ik de kern te pakken van waarom wij deze teksten zo moeilijk vinden. De kern is dat wij moeite hebben met het idee van God die oordeelt. God is toch liefde?

Maar oordeel is in de Bijbel nauw verbonden met liefde. Juist in Deuteronomium 7 komt die liefde ook heel hartstochtelijk naar boven.

Deuteronomium 7

*“⁶**Want u bent een** volk dat aan de HEER, uw God, is gewijd. U bent door Hem uitgekozen om, anders dan alle andere volken op aarde, zijn kostbaar bezit te zijn. ⁷Het is niet omdat u talrijker was dan de andere volken dat Hij u lief kreeg en uitkoos – u was het kleinste van allemaal! ⁸Maar omdat Hij u liefhad en zich wilde houden aan wat Hij uw voorouders onder ede had beloofd, heeft de HEER u met sterke hand bevrijd uit de slavernij, uit de macht van de farao, de koning van Egypte. ⁹Besef dus goed: alleen de HEER, uw God, is God en Hij houdt woord; Hij komt zijn beloften na en is trouw aan ieder die Hem liefheeft en die doet wat Hij gebiedt, tot in het duizendste geslacht. ¹⁰Maar ieder die Hem haat zal daarvoor boeten met zijn leven; de HEER zal hem niet laten begaan, Hij laat hem persoonlijk boeten. ¹¹Neem daarom de geboden, wetten en regels die ik u vandaag voorhoud zorgvuldig in acht.”*

Gods liefde is de reden dat Hij oordeelt.

Omwille van zijn liefde voor Israël, was het noodzakelijk om de Farao en zijn leger te laten omkomen in het geweld van het water van de Rietzee.

Het is omwille van zijn liefde voor Israël dat God oordeelt over de bewoners van het beloofde land.

Het is omwille van zijn liefde voor de wereld en voor alle mensen dat God Jezus heeft laten veroordelen tot het kruis.

Het is omwille van Gods liefde dat Jezus ooit weer zal komen naar deze aarde en alles en iedereen wordt geoordeeld. Zodat de aarde kan worden schoongewassen van het kwaad. De afgoden en alles wat door hen besmet is geraakt, zal definitief verdwijnen. Want dan kan alles vol worden van Gods liefde.

Dat de volken van Kanaän worden gedood, is een voorafschaduwning van dat laatste oordeel.

Wij vinden dat vaak lastig, omdat wij niet houden van een oordeel. Maar denk maar eens aan al die miljoenen vluchtelingen in Syrië. Zij juichen bij het idee dat er een oordeel komt over IS en Assad.

Denk eens aan de kinderen in Bangladesh die onze kleren maken: zij zouden blij zijn als het onrecht verdwijnt, en hen wordt rechtgedaan.

En denk aan de landen in Afrika waar multinationals geen belasting betalen, omdat ze gebruik maken van belastingconstructies van belastingparadijs Nederland. Zij zouden het fantastisch vinden als er een oordeel komt, waarbij Nederland wordt terechtgewezen.

Het oordeel is altijd fijn voor de zwakke die onderdrukt wordt, maar vervelend voor de sterke die onderdrukt. Ik ben bang dat velen van ons ongewild, via allerlei structuren en krachten in onze economie, meer aan de kant van de onderdrukker staan, dan aan de kant van de onderdrukte. Daarom houden we niet van het idee van een God die oordeelt.

Maar in de Bijbel is er altijd een kans om tot inkeer te komen. Om een nieuw leven te beginnen. Zoals Rachab met haar familie werd gered toen Jericho viel, omdat zij zich toewijdde aan God de Heer. Zo is er voor iedereen altijd een kans om de afgoden af te zweren en terug te keren naar de Schepper.

Dat geldt voor de Kanaänitische volken. Dat gold voor Israël. Want Israël was uiteindelijk geen haar beter dan de volken die voor hen waren verdreven. Ondanks alle waarschuwingen, zijn ze in dezelfde val van afgoderij getrapt. Ze hebben precies hetzelfde onrecht gedaan als de andere volken. Ook in Israël gingen de mensen hun kinderen offeren aan afgod Moloch. Ook zij vervielen in seksueel en economisch onrecht. Ook over hen is daarom geoordeeld, toen God hen liet wegvoeren als ballingen naar Babel.

De rode lijn in de Bijbel is dat het ons allemaal niet lukt om God de eer te geven en ons ver te houden van afgoden. Dat is waarom God zelf heeft ingegrepen, in Jezus. Jezus heeft de afgoden verslagen in zijn leven, lijden, sterven en opstanding.

Hij heeft Gods oordeel gedragen. Zodat wie bij Hem hoort nooit zal worden veroordeeld. Hij heeft ons hart gereinigd, zodat we weer gaan verlangen naar God, in plaats van naar afgoden.

Jezus maakt het verschil. Hij maakt ons vrij van alles wat ons kleiner maakt. Hij brengt ons tot ons doel en onze bestemming. Hij heeft de muur afgebroken, waardoor wij elkaar als vijanden zagen. Door Hem weten we dat er ooit een tijd komt dat geweren worden omgesmolten, en er vrede zal heersen.

Aan die vrede mogen wij nu al meebouwen. Door muren af te breken. Door elkaar te vergeven. Door te werken aan verzoening. Door iemand die op je tenen trapt niet weg te jagen, maar in gesprek te blijven. Met die kleine daden van liefde komt het beloofde land van vrede al een klein stukje dichterbij.

Amen.